

Wspólne Stanowisko dot. planu wdrożenia wytycznych Planu S

[Plan S](#) jest inicjatywą podjętą przez [cOAlition S](#), której celem jest osiągnięcie pełnego i szybkiego dostępu do publikacji naukowych (Open Access) po 1 stycznia 2020 w Europie. Podstawą realizacji planu jest [10 zasad](#) aktualnie opracowywanych jako zbiór wytycznych do wdrożenia. My, reprezentujący zarówno młodych naukowców, jak i doświadczonych badaczy w całej Europie [wypowiadaliśmy się już na temat Planu S](#). W tym miejscu pragniemy jednak potwierdzić nasze wsparcie i przedstawić nasze spojrzenie na proponowane wytyczne do wdrożenia.

Doceniamy, że cOAlition S prezentuje swoje obawy i poddaje proponowane wytyczne [otwartym konsultacjom](#). Kluczowe jest to, że cOAlition S zapewnia, że możliwe schematy OA są jak najbardziej realne do zastosowania poprzez zapewnienie odpowiednich regulacji, finansowania i wsparcia. Instytucje, jak i agencje finansujące badania i naukę, powinny zmodyfikować procedury ewaluacji badań i wdrożyć Deklarację Oceny Badań ([Declaration on Research Assessment – DORA](#)).

- (1) Zgadząmy się, że prawa autorskie powinny przynależeć do autora i nie być przenoszone na wydawcę. Zachęcamy cOAlition S do zarekomendowania wskazywania autora jako jedynego właściciela praw autorskich, zawsze gdy jest to prawnie dozwolone.
- (2) Zgadząmy się, że licencje na publikacje powinny być domyślnie ustawione jako [Creative Commons \(CC\) Attribution \(BY\)](#), tak by zmaksymalizować korzyści dla społeczeństwa czyli, aby każdy miał prawo do powielania, modyfikowania i rozpowszechniania treści tam zawartych.
- (3) Zgadząmy się, że publikacje powinny być oznaczane trwałymi identyfikatorami (PIDs) i archiwizowane w odpowiednich bazach. Publikacje powinny być oznaczone identyfikatorami (PIDs), takimi jak DOI ([Digital Object Identifier](#)), który umożliwia określanie wersji, zawiera łącznie do źródłowego dokumentu i informacje identyfikujące autora, np. ID ORCID ([Open Researcher and Contributor ID](#)). Programy archiwizujące powinny wykorzystywać różnorodne zasoby danych i usługi do ich wieczystej ochrony np.: CLOCKSS ([Controlled Lots of Copies Keep Stuff Safe](#)). Zachęcamy cOAlition S do określenia wymagań dla PIDs i narzędzi archiwizujących.
- (4) Zgadząmy się, że publikacje powinny posiadać wysokiej jakości metadane, dostępne w publicznej domenie (CCo). Dotyczą one informacji o publikacji takich jak PID, treści, autora, właściciela praw autorskich, licencji, źródła finansowania oraz informacje o wszystkich cytowaniach w publikacji. Obecnie najbardziej rozpowszechnione są wyczerpujące wskazówki opracowane przez [OpenAIRE](#) o publikowaniu metadanych oraz wskazówki I4OC ([Initiative for Open Citations](#)) na temat cytowania metadanych, natomiast inne ważne standardy powinny być również brane pod uwagę. Zachęcamy cOAlition S do specyfikacji wymaganych standardów dot. metadanych.
- (5) Zgadząmy się, że metadane i pełen tekst publikacji powinny być dostarczane w formatach interoperacyjnych przeznaczonych do odczytu komputerowego i zgodne z TDM. Zachęcamy cOAlition S do specyfikacji innych akceptowalnych przez TDM formatów publikacji.
- (6) Zgadząmy się, że wydawnictwa powinny oferować wysokiej jakości proces recenzowania (*ang. peer review*) i rejestrować własną politykę w zakresie tzw. samoarchiwizacji (*ang. self-archiving* - czyli procesu samodzielnego zamieszczania materiałów o charakterze naukowym w otwartych repozytoriach) w [SHERPA/RoMEO](#), a także w Directory Open Access Journals ([DOAJ](#)). Wydawnictwa powinny jasno określać koszty wydawnicze. Proces recenzowania powinien być zgodny z zasadami ustalonymi w ramach dyscyplin i Committee on Publication Ethics ([COPE](#)). Zachęcamy cOAlition S do tworzenia i utrzymywania "seal of compliance" dla wydawnictw, które są w ścisłej współpracy z DOAJ.

- (7) Zgadza się, że opłaty za wydanie artykułu (APC) powinny być ponoszone lub powinno być udzielane wsparcie przez cOAlition S o ile to możliwe, oraz że powinny obowiązywać zasady sprawiedliwego obniżania kosztów publikowania. Możliwość publikowania nigdy nie powinna być ograniczona przez niezdolność do opłacenia procesu publikacyjnego. Powinny istnieć nie tylko jasne przepisy dotyczące zwolnień/zniżek dla autorów z krajów o niskim/średnim dochodzie, ale także dla autorów, którzy mają ograniczone środki finansowe. Planowane niezależne badanie dotyczące kosztów publikacji pomoże określić rozsądny zakres i limit dla kosztów wydawniczych dla APC. Zachęcamy do opracowywania jasnych przepisów dotyczących kosztów wydawniczych (APC) oraz zwolnień z opłat i zniżek wszystkich koalicjantów cOAlition S.
- (8) Zgadza się, że repozytoria powinny korzystać z API i być zarejestrowane w Directory of Open Access Repositories ([OpenDOAR](#)), a także być stale dostępne i oferować wsparcie użytkownikom. Zachęcamy cOAlition S, aby w ścisłej współpracy z OpenDOAR określiła zalecane narzędzia API oraz stworzyła i utrzymywała "seal of compliance" dla repozytoriów z OpenDOAR.
- (9) Zgadza się na to, aby umowy (*ang. transformative agreements*) z wydawcami w okresie przejściowym mogły przewidywać okres karencji na dostęp i publikowane. Zachęcamy cOAlition S do określenia sankcji nakładanych na wydawnictwa, które nie wprowadzają wymaganych zmian i nakłonienia starszych publikacji do ustosunkowania się do problemu ograniczenia dostępności treści (*ang. paywalled*).
- (10) Popieramy bezpośrednie składowanie publikacji w repozytoriach przez autorów lub repozytoriach scentralizowanych dla publikacji naukowych. Zauważamy brak centralnego europejskiego repozytorium, za wyjątkiem [Europe PubMed Central](#). Zachęcamy cOAlition S do wyznaczenia i wspierania [Zenodo](#) lub europejskiego repozytorium publikacji w Planie S.

Podpisano przez Gareth O'Neill [Prezydent Europejskiej Rady Młodych Naukowców - European Council of Doctoral Candidates and Junior Researchers (Eurodoc)], Matthew DiFranco [Przewodniczący Stowarzyszenia Absolwentów Marie Curie - Chair Marie Curie Alumni Association (MCAA)], oraz Mangala Srinivas [Przewodnicząca Młodej Akademii Europy - Chair Young Academy of Europe (YAE)] 28 stycznia 2019.

Kontakt: Gareth O'Neill | @gtoneill | +31651003175 | gareth.oneill@eurodoc.net

Tłumaczenie: Katarzyna Turoń i Agnieszka Żyra

Korekta i redakcja: Ewelina Pabjańczyk-Wlazło i Beata Zwierzyńska

Podziękowania za konsultację merytoryczną dla osoby, która chciała pozostać anonimowa

